

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

PROGRAM RADA ZA 2024. GODINU

Ovlasti AZTN-a

Pravo tržišnog natjecanja jedno je od temelja tržišnog gospodarstva čija je svrha osigurati ravnopravan položaj poduzetnika na tržištu, bez obzira na njihovu veličinu, tržišnu snagu i druga obilježja. Učinkovitim tržišnim natjecanjem potiče se poduzetništvo i učinkovitost, proširuje se izbor za potrošače, postižu se niže cijene i bolja kvaliteta proizvoda i usluga. Također, djelotvornim tržišnim natjecanjem potiče se stvaranje uvjeta za gospodarski rast, koji se temelji na konkurentnim tržištima, učinkovitoj alokaciji i korištenju ograničenih resursa, inovacijama i ulaganjima koja tome pridonose. Navedeno zahtijeva ne samo djelovanje AZTN-a, već i državnih tijela, u stvaranju jasnih i provedivih pravila koja reguliraju postupanja na tržištu te njihovu osposobljenost da ta pravila učinkovito provode u praksi.

Sukladno važećem Zakonu o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, br. 79/09., 80/13. i 41/21.), AZTN je samostalna i neovisna pravna osoba s javnim ovlastima koja obavlja poslove općeg, nacionalnog, regulatornog tijela nadležnog za zaštitu tržišnog natjecanja na svim tržištima, u okviru svog djelokruga i nadležnosti. Te su nadležnosti, osim navedenim zakonom, određene i propisima Europske unije vezano uz primjenu članaka 101. i 102. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (Pročišćene verzije Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Službeni list C 202/1, od 7. lipnja 2016.; u daljnjem tekstu: UFEU), kao i uz kontrolu dopuštenosti koncentracija između poduzetnika i to:

- Uredbom Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 81. i 82. Ugovora o osnivanju Europske zajednice, SL L 1, 4. 1. 2003., str. 1.-25.; u daljnjem tekstu: Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003), i

- Uredbom Vijeća (EZ) br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika (Uredba EZ o koncentracijama), SL L 24, 29. 1. 2004., str. 1.-22.; u daljnjem tekstu: Uredba Vijeća (EZ) br. 139/2004.

Slijedom navedenoga, AZTN je ovlašten za primjenu nacionalnog i europskog prava tržišnog natjecanja odnosno postupke može voditi paralelnom primjenom odredbi ZZTN-a i članaka 101. i 102. UFEU-a.

AZTN je nadležan za provedbu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja koji se primjenjuju na sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja poduzetnika u obliku zabranjenih sporazuma između poduzetnika i zlouporabu vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu. U njegovoj nadležnosti je i ex ante kontrola dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika.

Od 7. prosinca 2017. godine, AZTN je nadležan i za provedbu Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom („Narodne novine“, br. 117/17. i 52/21.). Tim je zakonom u RH prvi put uređeno područje zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom. Primjena zakona je započela 1. travnja 2018. godine, a puna primjena njegove prve novele započela je 1. ožujka 2022. godine. ZNTP-om se utvrđuju pravila i sustav mjera za sprječavanje nametanja nepoštenih trgovačkih praksi i taksativno utvrđuju nepoštene trgovačke prakse u lancu opskrbe hranom, čijim se nametanjem iskorištava značajna pregovaračka snaga kupaca u odnosu na njihove dobavljače.

KONTROLA KONCENTRACIJA PODUZETNIKA

Osim navedenih prioritetnih područja suzbijanja najtežih povreda prava tržišnog natjecanja rad AZTN-a nastaviti će se i u području ocjene koncentracija što je također značajan dio aktivnosti AZTN-a koji značajno doprinosi pozitivnim učincima na poslovnu zajednicu, potrošače i hrvatsko gospodarstvo. AZTN ocjenjuje unaprijed da određeni poduzetnici ne postanu preveliki na tržištu kao rezultat koncentracija. Drugim riječima, ocjenom koncentracija se štiti tržište od negativnih učinaka i sprječava da poduzetnici koji se spajaju, pripajaju ili postaju novi poduzetnik jednostrano određuju cijene, umanjuju kvalitetu svojih proizvoda i usluga ili guše inovacije. U tom smislu, posebna pažnja se usmjerava na sektor maloprodaje prehrambenih proizvoda i mješovite robe te medijski sektor. U postizanju učinkovite provedbe u području ocjene koncentracija, AZTN prati razvoj i izmjene postojećih EU propisa (Uredba o ocjeni koncentracija poduzetnika), kao i prioritetne teme u EU provedbi kao što su npr. „ubojite koncentracije“.

STRUČNA MIŠLJENJA NA ZAKONE I DRUGE PROPISE

Značajna aktivnost AZTN-a je davanje stručnih mišljenja na prijedloge propisa i na važeće propise te ukazivanjem na potrebu izmjene postojećih propisa i nacрта propisa koji nisu u potpunosti sukladni pravu tržišnog natjecanja. U ovom dijelu prioritet će biti praćenje zakonodavstva u dijelu profesionalnih usluga, komora i davanja mišljenja na moguće zapreke.

PROMICANJE ZNAČAJA PRAVA I POLITIKE TRŽIŠNOG NATJECANJA I TRANSPARETNOST RADA

Promicanje svijesti i znanja o tržišnom natjecanju također ostaje jedan od prioriteta pa će AZTN i dalje nastaviti provoditi sve aktivnosti usmjerene na promicanje znanja o tržišnom natjecanju i jačanja svijesti o značaju poštivanja propisa o tržišnom natjecanju držanjem edukacija o tržišnom natjecanju od strane stručnjaka AZTN-a za različite kategorije dionika-studente, regulatore, poduzetnike, udruženja poduzetnika i širu javnost uživo, putem webinara ili podcasta sa stručnjacima iz područja prava tržišnog natjecanja. Uz navedeno, planira se provoditi niz daljnjih promotivnih aktivnosti kao što su promotivni-edukativni spotovi kojima bi se na jednostavan način pojasnili neki temeljni pojmovi u provedbi prava tržišnog natjecanja (karteli, pokajnici, nagodbe i sl.).

Jedan od značajnijih vidova promicanja značaja tržišnog natjecanja je kroz suradnju s različitim institucijama pa će se u 2024. godini nastaviti dobra suradnja s tijelima javne i državne vlasti, znanstvenim ustanovama i srodnim regulatorima. U tom smislu će se razmotriti potpisivanje sporazuma o suradnji s regulatorima ili drugim institucijama s kojima isti još nije zaključen, a tijekom ove godine provest će se zajedničke aktivnosti iz već postojećih suradnji.

Primjerice, temeljem sklopljenih sporazuma o suradnji s Pravnim i Ekonomskim fakultetom sveučilišta u Zagrebu započet će se sa studentskom praksom u AZTN-u. U svrhu nastavka potpuno transparentnog rada AZTN će i ove godine nastaviti s objavljivanjem svih odluka, mišljenja, godišnjih izvješća, istraživanja tržišta i drugih relevantnih dokumenata na svojoj web stranici. A putem poslovne mreže LinkedIn i elektronskog biltena izvještavat će i dalje o svojoj praksi, značajnijim događanjima i aktualnostima u području tržišnog natjecanja. Povezano s time, odnosi s medijima AZTN-a ostaju također prioritet u dijelu komunikacije s javnošću koji će se ostvarivati kroz otvorenost prema medijima, dijeljenje relevantnih informacija iz prakse i

uzajamno povjerenje. Savjetovanje sa širom javnošću također može doprinjeti boljem radu AZTN-a pa se u svrhu boljeg usmjeravanja resursa mogu provesti i konzultacije sa sudionicima na tržištu o tome što smatraju prioritarnim i potrebnim za rad AZTN-a.

SEKTORSKA ISTRAŽIVANJA TRŽIŠTA

U 2024. Godini, sukladno postojećim resursima, AZTN će provesti nekoliko sektorskih istraživanja tržišta. Primarno će se istražiti ona tržišta na kojima je najveći učinak na potrošače, stoga će AZTN i u 2024. godini provesti redovno istraživanje tržišta trgovine na malo mješovitom robom pretežno hranom i pićima koje provodi i prati već 20 godina i za koje je stvorena sveobuhvatna baza podataka o tom tržištu koja omogućuje kvalitetno praćenje pokazatelja stanja i koncentriranosti na samom tržištu maloprodaje u Republici Hrvatskoj. Komplementarno s istraživanjem tržišta maloprodaje, AZTN će tijekom 2024. godine provesti dodatno sektorsko istraživanje o uvjetima poslovanja između trgovaca i dobavljača u vertikalnom lancu opskrbe mješovitom robom, pretežno hranom i pićima u Republici Hrvatskoj. Cilj ovog dodatnog istraživanja je bolje razumijevanje stanja i uvjeta na tržištu nakon razdoblja koje je bilo obilježeno inflatornim pritiscima općenito, a naročito u segmentima tržišta prodaje hrane i pića.

S obzirom na to kako propisi o medijima i elektroničkim medijima obvezuju nakladnike i pružatelje medijskih usluga na podnošenje prijave namjere provedbe koncentracija AZTN-u, AZTN će kao i u ranijim razdobljima tijekom 2024. provesti istraživanje tržišta tiska u Republici Hrvatskoj i utvrđivanje bitnih pokazatelja o tom tržištu za 2023., a što omogućuje AZTN-u da raspolaze bazom podataka o tržištima naklade općeinformativnih dnevnika i tjednika. Predmetni segmenti tržišta naklade općeinformativnih dnevnika i tjednika posebni su bitni pri ocjeni koncentracija poduzetnika koje uključuju nakladnike medija.

AZTN prati i stanja na drugim mjerodavnim tržištima te je u slučaju "zabrinutosti" o efikasnom funkcioniranju nekog tržišta ili novonostalim okolnostima na tržištu koje utječu na tržišno natjecanje, pokretao ciljana sektorska istraživanja. U slučaju pojave takvih okolnosti tijekom 2024. godine, AZTN će razmotriti i pokretanje dodatnih sektorskih istraživanja.

ZNTP - DALJNJA PROVEDBA ZAKONA TE USPOSTAVA, OSIGURANJE I ZAŠTITA POŠTENIH TRGOVAČKIH PRAKSI U ODNOSIMA KUPACA I DOBAVLJAČA POLJOPRIVREDNIH I PREHRAMBENIH PROIZVODA

U dijelu nadležnosti AZTN-a u području utvrđivanja nepoštenih trgovačkih praksi između kupaca i dobavljača, u 2024. godini će se započeti s primjenom izmijenjenog ZNTP-a. Nadalje, uz dovršetak tekućih predmeta neke od planiranih aktivnosti u području ZNTP-a uključuju: provođenje istraživanja tržišta otkupa mandarina s ciljem utvrđivanja jesu li otkupljivači mandarina u dolini Neretve uskladili svoje ugovore, opće uvjete poslovanja i način poslovanja, s odredbama ZNTP-a.

Od drugih aktivnosti, planirano je okončanje upravnih postupaka pokrenutih kao rezultat istraživanja tržišta poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima, u okviru kojeg se ispituje jesu li kupci (prije svega trgovci u maloprodaji) uskladili svoje ugovore i način poslovanja s odredbama ZNTP-a. Naime, istraživanjem su obuhvaćena 22 trgovca u maloprodaji, protiv nekih trgovaca su pokrenuti postupci dok u odnosu na neke kupce nije utvrđeno postojanje

indicija za pokretanje upravnih postupaka po službenoj dužnosti pa su (neupravni) predmeti zatvoreni. U odnosu preostalih kupaca – trgovaca u maloprodaji ispitivanja se i dalje provode u okviru neupravnih predmeta te će, ako se utvrde dostatne indicije, u 2024. godini biti pokrenuti upravni postupci.

Također, u 2024. se planira okončati i započeto istraživanje tržišta otkupa pšenice kojim su obuhvaćena četiri otkupljivača pšenice kako bi se utvrdilo postojanje indicija da je pojedini kupac – otkupljivač pšenice u odnosu na pojedini konkretni poslovni odnos povrijedio odredbe ZNTP-a, te će se u tom slučaju pokrenuti upravni postupak.

Osim svega navedenog, a s obzirom na to da je usvojena druga novela ZNTP-a, očekuje se da će u ovoj, 2024. godini, uz odgovaranje na pitanja adresata ZNTP-a u vezi s njegovom primjenom, AZTN postupati i na temelju predstavki i obavijesti o mogućem postupanju kupaca koje bi bilo protivno odredbama ZNTP-a. Ispitivanja usklađenosti poslovanja kupaca poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda s odredbama ZNTP-a provest će se na godišnjoj razini u odnosu na druge kupce poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, koji su također dionici u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima; primjerice distributivni dio lanca, ugostitelji i slično.

Naposlijetku, u drugoj polovini godine kao prioritet u promicanju znanja u području zabrane nepoštenih trgovačkih praksi organizirat će se regionalni sastanak zemalja čija nacionalna tijela za zaštitu tržišnog natjecanja u svojoj nadležnosti imaju i ZNTP.

OECD PRETPRISTUPNI PREGOVORI I MEĐUNARODNA SURADNJA

U području međunarodne suradnje u kojoj je AZTN dosta aktivan, kao prioriteti izdvajaju se redovna suradnja i aktivnosti u okviru Europske mreže tijela za zaštitu tržišnog natjecanja (ECN) te pretpristupni pregovori za ulazak RH u OECD. U ovom dijelu glavni prioritet AZTN-a bit će ispunjenje ključnih preporuka OECD-ovog Odbora za tržišno natjecanje nužnih za nastavak pregovora u ovom dijelu. U tu svrhu AZTN će provesti sve potrebne radnje kako bi se navedene prioritetne preporuke ispunile, a nastavit će i redovno sudjelovanje u Odboru za tržišno natjecanje OECD-a kao i zajedničke projekte. Dodatni važan segment međunarodne suradnje je redovna suradnja i aktivnosti u okviru europske mreže provedbenih tijela za pitanja nepoštenih trgovačkih praksi (*UTP Enforcement Network*).

JAČANJE LJUDSKIH POTENCIJALA I EDUKACIJE

Daljnje jačanje kadrova i potreba za zapošljavanje novih radnika ostaje kontinuirani prioritet uz potrebne interne reorganizacije zbog raspodjele posla koja odgovara utvrđenim prioritetima. Kako bi AZTN ostvario sve zadane prioritetne ciljeve tijekom tekuće godine, nužno je ulagati u svoje kadrove, stoga jedan od kontinuiranih prioriteta ostaje edukacija i stručno usavršavanje stručnjaka iz AZTN-a, koja će se osigurati u okviru raspoloživih financijskih sredstava. Navedeno se već provodi, primjerice putem sklapanja sporazuma o suradnji s Akademijom za europsko pravo (ERA) početkom ove godine, slijedom kojeg će, uz umanjenu kotizaciju, djelatnici AZTN-a moći sudjelovati na edukacijama o primjeni članka 102. UFEU-a i vertikalnim ograničenjima u sporazumima).

ZAKLJUČAK

Naglasak rada AZTN-a i u sljedećem razdoblju bit će otkrivanje i sankcioniranje najtežih povreda prava tržišnog natjecanja, prije svega zabranjenih horizontalnih sporazuma između konkurenata (kartela), koji nanose najveću financijsku štetu kupcima, tržištu, potrošačima i društvu u cjelini. Stoga ovo ostaje jedan od najvažnijih prioriteta, s posebnim naglaskom na otkrivanje što većeg broja kartela namještanja ponuda u postupcima javne nabave, koji su najštetniji oblik zabranjenih horizontalnih sporazuma. S tim u vezi, AZTN je dobio pristup elektroničkom registru javne nabave, a započeo je i razvoj posebnog inovativnog digitalnog alata koji bi mogao pomoći u otkrivanju većeg broja slučajeva namještanja natječaja.

Učinkovita provedba propisa iz nadležnosti AZTN-a u području zaštite tržišnog natjecanja podrazumijeva korištenje svih istražnih alata i instrumenata koji su AZTN-u na raspolaganju te primjereno kažnjavanje s općim preventivnim učinkom koje znači i upozorenje i odvraćanje drugih poduzetnika od povrede propisa.

AZTN će nastaviti svoje aktivnosti i u području ispitivanja potencijalnih zlouporaba vladajućeg položaja kojom se narušava kompetitivna struktura tržišta te u ex ante kontroli dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika, kao izravne posljedice preuzimanja i spajanja poduzetnika i konsolidacije pojedinih tržišta.

Jedan od prioriteta u narednom razdoblju bit će nastavak praćenja digitalnih tržišta. AZTN će nastaviti sudjelovati u implementaciji Uredbe (EU) 2022/1925 o pravednim tržištima s mogućnošću neograničenog tržišnog natjecanja u digitalnom sektoru Akt o digitalnim tržištima (DMA), koji je stupio na snagu 1. studenog 2022. godine te se u cijelosti počeo primjenjivati 2. svibnja 2023. godine.

U predstojećem razdoblju prioritet je i implementacija ZID ZNTP-a, kažnjavanje više nepoštenih trgovačkih praksi, rad na daljnjim izmjenama i dopunama ovog zakona te uz transparentno obavještanje javnosti o svim odlukama koje AZTN donosi u ovom području provedbe i dalje će se raditi na objavi dokumenta s ažuriranim odgovorima na upite adresata o primjeni ZNTP-a. Ujedno će se raditi na promicanju znanja o poštenim trgovačkim praksama u lancu opskrbe hranom i prednostima koje donosi poštivanje propisa kojima su uređene nepoštene trgovačke prakse u lancu opskrbe prehrambenim i poljoprivrednim proizvodima.